

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ദശരഥം പരിക്രമ്യ സസീതാലക്ഷ്മണസ്യ ശ്രീരാമസ്യ
കൗസൽയാപ്രഭൃതിമാത്യഃ പ്രതി പ്രണാമഃ, സുമിത്രായാ ലക്ഷ്മണം
പ്രത്യുപദേശഃ, രഥ ഉപവിശ്യ രാമാദീനാം വനം പ്രതി പ്രസ്ഥാനം
പൗരൈ രാജ്ഞീഭിശ്ച സഹ ദശരഥസ്യ സശോകാവസ്ഥാ

അഥ രാമശ്ച സീതാ ച
ലക്ഷ്മണശ്ച കൃതാഞ്ജലിഃ |
ഉപസംഗൃഹ്യ രാജാനം
ചക്രൂർദീനാഃ പ്രദക്ഷിണം || 2.40.1 ||

തം ചാപി സമനുജ്ഞാപ്യ
ധർമജ്ഞൈഃ സഹ സീതയാ |
രാഘവഃ ശോകസമ്മുഖോ
ജനനീമദ്യവാദയത് || 2.40.2 ||

അൻവക്ഷം ലക്ഷ്മണോ ഭ്രാതൃഃ
കൗസൽയാമദ്യവാദയത് |
അപി മാത്യഃ സുമിത്രായാ
ജഗ്രാഹ ചരണൗ പുനഃ || 2.40.3 ||

തം വന്ദമാനം രുദതീ
മാതാ സൗമിത്രിമബ്രവീത് |

ഹിതകാമാ മഹാബാഹുഃ
മൂർധന്യുപാഘ്രായ ലക്ഷ്മണം || 2.40.4 ||

സൃഷ്ടസ്ത്വം വനവാസായ
സ്വനുരക്തഃ സുഹൃജ്ജനേ |
രാമേ പ്രമാദം മാ കാർഷീഃ
പുത്ര ഭ്രാതരി ഗച്ഛതി || 2.40.5 ||

വ്യസനീ വാ സമൃദ്ധോ വാ
ഗതിരേഷ തവാനഘ |
ഏഷ ലോകേ സതാം ധർമോ
യജ്ഞേഷുവശഗോ ഭവേത് || 2.40.6 ||

ഇദം ഹി വൃത്തമുചിതം
കുലസ്യാസ്യ സനാതനം |
ദാനം ദീക്ഷാ ച യജ്ഞൈഷു
തനുത്യാഗോ മൃധേഷു ഹി || 2.40.7 ||

ലക്ഷ്മണം ത്വേവമുക്ത്യാസൗ
സംസിദ്ധം പ്രിയരാഘവം |
സുമിത്രാ ഗച്ഛ ഗച്ഛേതി
പുനഃ പുനരുവാച തം || 2.40.8 ||

രാമം ദശരഥം വിദ്ധി
മാം വിദ്ധി ജനകാത്മജാം |
അയോധ്യാമടവീം വിദ്ധി
ഗച്ഛ താത യഥാസുഖം || 2.40.9 ||

തതഃ സുമന്ത്രഃ കാകുസ്ഥം
പ്രാഞ്ജലിർവാക്യമബ്രവീത് |

വിനീതോ വിനയജ്ഞശ്ച
മാതലീർവാസവം യഥാ || 2.40.10 ||

രഥമാരോഹ ഭദ്രം തേ
രാജപുത്ര മഹായശഃ |
ക്ഷിപ്രം ത്യാം പ്രാപയിഷ്യാമി
യത്ര മാം രാമ വക്ഷ്യസേ || 2.40.11 ||

ചതുർദശ ഹി വർഷാണി
വസ്തുവ്യാനി വനേ ത്വയാ |
താൻയുപക്രമിതവ്യാനി
യാനി ദേവ്യാ പ്രചോദിതഃ || 2.40.12 ||

തം രഥം സൂർയസങ്കാശം
സീതാ ഹൃഷ്ടേന ചേതസാ |
ആരുരോഹ വരാറോഹാ
കൃത്യാലങ്കാരമാത്മനഃ || 2.40.13 ||

വനവാസം ഹി സംഖ്യായ
വാസാംസ്യാദരണാനി ച |
ഭർതാരമനുഗച്ഛന്ത്യേ
സീതായൈ ശൃശൂരോ ദദൗ || 2.40.14 ||

തഥൈവായുധജാതാനി
ഭ്രാതൃഭ്യാം കവചാനി ച |
രഥോപസ്ഥേ പ്രവിൻയസ്യ
സചർമ കഠിനം ച യത് || 2.40.15 ||

അഥോ ജ്വലനസങ്കാശം
ചാമീകരവിഭൂഷിതം |

തമാരുരുഹതുസ്തുർണം
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ || 2.40.16 ||

സീതാത്യതീയാനാരൂഢ്യാൻ
ദൃഷ്ട്യാ രഥമചോദയത് |
സുമന്ത്രഃ സമ്മതാനശ്യാൻ
വായുവേഗസമാഞ്ജവേ || 2.40.17 ||

പ്രയാതേ തു മഹാരൺയം
ചിരരാത്രായ രാഘവേ |
ബഭൂവ നഗരേ മുർച്ഛാ
ബലമുർച്ഛാ ജനസ്യ ച || 2.40.18 ||

തത് സമാകുലസംഭ്രാന്തം
മത്തസങ്കുപിതദ്വിപം |
ഹയസിഞ്ജിതനിർഘോഷം
പുരമാസീൻമഹാസ്വനം || 2.40.19 ||

തതഃ സബാലവൃദ്ധാ സാ
പുരീ പരമപീഡിതാ |
രാമമേവാഭിദുഭ്രാവ
ധർമാർതഃ സലിലം യഥാ || 2.40.20 ||

പാർശ്വതഃ പുഷ്പതശ്ചാപി
ലംബമാനാസ്തുദുൻമുഖാഃ |
ബാഷ്പപൂർണമുഖാഃ സർവേ
തമുചൂർഭൃശനിഃസ്വനാഃ || 2.40.21 ||

സംയച്ഛ വാജിനാം രശ്മീൻ
സുത യാഹി ശനൈഃ ശനൈഃ |

മുഖം ദ്രക്ഷ്യാമ രാമസ്യ
ദുർദർശം നോ ദവിഷ്യതി || 2.40.22 ||

ആയസം ഹൃദയം നൂനം
രാമമാതുരസംശയം |
യദ് ദേവഗർഭപ്രതിഭേ
വനം യാതി ന ഭിദ്യതേ || 2.40.23 ||

കൃതകൃത്യാ ഹി വൈദേഹീ
ഛായേവാനുഗതാ പതിം |
ന ജഹാതി രതാ ധർമ്മേ
മേരുമർകപ്രഭാ യഥാ || 2.40.24 ||

അഹോ ലക്ഷ്മണ സിദ്ധാർഥഃ
സതതം പ്രിയവാദിനം |
ഭ്രാതരം ദേവസങ്കാശം
യസ്ത്വം പരിചരിഷ്യസി || 2.40.25 ||

മഹത്യേഷാ ഹി തേ ബുദ്ധി -
രേഷ ചാഭ്യുദയോ മഹാൻ |
ഏഷ സ്വർഗസ്യ മാർഗശ്ച
യദേനമനുഗച്ഛസി || 2.40.26 ||

ഏവം വദന്തന്തേ സോഽപും
ന ശേകുർബാഷ്ടമാഗതം |
നരാസ്തമനുഗച്ഛന്തി
പ്രിയമിക്ഷ്യാകുനന്ദനം || 2.40.27 ||

അഥ രാജാ വൃതഃ സ്ത്രീഭി -
ർഭീനാഭിർഭീനചേതനഃ |

നിർജഗാമ പ്രിയം പുത്രം
ദ്രക്ഷ്യാമിതി ബ്രുവൻ ഗൃഹാത് || 2.40.28 ||

ശുശ്രൂവേ ചാഗ്രതഃ സ്ത്രീണാം
രുദതീനാം മഹാസ്വനഃ |
യഥാ നാദഃ കരേണുനാം
ബദ്ധേ മഹതി കുഞ്ജരേ || 2.40.29 ||

പിതാ ഹി രാജാ കാകുത്സ്മഃ
ശ്രീമാൻ സന്നസ്തദാ ബഭൗ |
പരിപൂർണഃ ശശീ കാലേ
ഗ്രഹേണോപപ്സുതോ യഥാ || 2.40.30 ||

സ ച ശ്രീമാനചിന്ത്യാത്മാ
രാമോ ദശരഥാത്മജഃ |
സൂതം സഞ്ചോദയാമാസ
ത്വരിതം വാഹ്യതാമിതി || 2.40.31 ||

രാമോ യാഹീതി തം സൂതം
തിഷ്ഠേതി ച ജനസ്തഥാ |
ഉഭയം നാശകത് സൂതഃ
കർതുമധ്വനി ചോദിതഃ || 2.40.32 ||

നിർഗച്ഛതി മഹാബാഹൗ
രാമേ പൗരജനാശ്രുഭിഃ |
പതിതൈരഭ്യവഹിതം
പ്രണനാശ മഹീരജഃ || 2.40.33 ||

രുദിതാശ്രൂപരിദ്യൂനം
ഹാഹാകൃതമചേതനം |

പ്രയാണേ രാഘവസ്യാസീത്
പുരം പരമപീഡിതം || 2.40.34 ||

സുസ്രാവ നയനൈഃ സ്ത്രീണാ -
മസ്രമായാസസംഭവം |
മീനസക്ഷോഭചലിതൈഃ
സലിലം പങ്കജൈരിവ || 2.40.35 ||

ഭൃഷ്ട്യാ തു നൃപതിഃ ശ്രീമാ -
നേകചിത്തഗതം പുരം |
നിപപാതൈവ ദുഃഖേന
കൃത്തമുല ഇവ ദ്രുമഃ || 2.40.36 ||

തതോ ഹലഹലാശബ്ദോ
ജ്ജേണൈ രാമസ്യ പുഷ്ടതഃ |
നരാണാം പ്രേക്ഷ്യ രാജാനം
സീദന്തം ഭൃശദുഃഖിതം || 2.40.37 ||

ഹാ രാമേതി ജനാഃ കേചിദ്
രാമമാതേതി ചാപരേ |
അന്തഃപുരസമൃദ്ധം ച
ക്രോശന്തം പര്യഭേവയൻ || 2.40.38 ||

അൻവീക്ഷമാണോ രാമസ്തു
വിഷണ്ണം ഭ്രാന്തചേതസം |
രാജാനം മാതരം ചൈവ
ദദർശാനുഗതൗ പഥി || 2.40.39 ||

സ ബദ്ധ ഇവ പാശേന
കിശോരോ മാതരം യഥാ |

ധർമപാശേന സംയുക്തഃ

പ്രകാശം നാഭ്യുദൈക്ഷത || 2.40.40 ||

പദാതിനൗ ച യാനാർഹാ -

വദുഃവാർഹൗ സുഖോചിതൗ |

ഭൃഷ്ട്യാ സഞ്ചോദയാമാസ

ശീഘ്രം യാഹീതി സാരഥിം || 2.40.41 ||

നഹി തത് പുരുഷവ്യാഘ്രോ

ദുഃഖജം ദർശനം പിതുഃ |

മാതുശ്ച സഹിതും ശക്ത -

സ്തോത്രൈർനന്ന ഇവ ദ്വിപഃ || 2.40.42 ||

പ്രത്യഗാരമിവായാന്തീ

സവത്സാ വത്സകാരണാത് |

ബദ്ധവത്സാ യഥാ ധേനു

രാമമാതാഭ്യധാവത || 2.40.43 ||

തഥാ രുദന്തിം കൗസൽയാം

രഥം തമനുധാവതിം |

ക്രോശന്തിം രാമ രാമേതി

ഹാ സീതേ ലക്ഷ്മണേതി ച || 2.40.44 ||

രാമലക്ഷ്മണസീതാർഥം

സ്രവന്തിം വാരി നേത്രജം |

അസക്യത് പ്രേക്ഷത സ താം

ന്യത്യന്തിമിവ മാതരം || 2.40.45 ||

തിഷ്ഠേതി രാജാ ചുക്രോശ

യാഹി യാഹീതി രാഘവഃ |

സുമന്ത്രസ്യ ബഭൂവാത്മാ
ചക്രയോരിവ ചാന്തരാ || 2.40.46 ||

നാശ്രൗഷമിതി രാജാന -
മുപാലണ്യോപി വക്ഷ്യസി |
ചിരം ദുഃഖസ്യ പാപിഷു -
മിതി രാമസ്തമബ്രവീത് || 2.40.47 ||

സ രാമസ്യ വചഃ കുർവ -
ന്നനുജ്ഞാപ്യ ച തം ജനം |
വ്രജതോപി ഹയാൻ ശീഘ്രം
ചോദയാമാസ സാരഥിഃ || 2.40.48 ||

ന്യവർത്തത ജനോ രാജേന്താ
രാമം കൃത്യാ പ്രദക്ഷിണം |
മനസാപ്യാശുവേഗേന
ന ന്യവർത്തത മാനുഷം || 2.40.49 ||

യമിച്ഛേത് പുനരായാതം
നൈനം ദൂരമനുവ്രജേത് |
ഇത്യമാത്യാ മഹാരാജ -
മുചുർദശരഥം വചഃ || 2.40.50 ||

തേഷാം വചഃ സർവഗുണോപപന്നഃ
പ്രസ്യിന്നഗാത്രഃ പ്രവിഷണ്ണരുപഃ |
നിശദ്യ രാജാ കൃപണഃ സഭാർയോ
വ്യവസ്ഥിതസ്തം സുതമീക്ഷമാണഃ || 2.40.51 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അയോധ്യാകാണ്ഡേ ചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||